

Hybatel ,první‘ a negentropie / Kauzalita - a negentropie / Negentropie - jako pohyb / Pohyb - jeho zdroje / Dynamis - jako „zdroj“

Kauzalita jako jev nemůže být filosoficky pouze konstatována, nýbrž musí být právě jako je objasněna. Problém viděl už Aristotelés, a pokusil se o objasnění; jeho objasnění není příliš přesvědčivé, i když křesťanští myslitelé udělali pro jeho rozšíření maximum. Aristotelés měl totiž za to, že série vztahů příčina-následek, sledovaná zpět do minulosti, není bez konce, nýbrž že existuje něco jako poslední (či lépe první) příčina, která už není ničím zapříčiněna; a tuto první příčinu považoval za první zdroj pohybu (příčinu prvního pohybu), a v důsledku toho samu za nehybnou („první hybatel, sám nehybný“). Toto řešení je vysoce problematické již proto, že vůbec nevysvětluje, jak něco nehybného může být zdrojem pohybu (starý Thaletův příklad magnetovce, který se sám nepohybuje, ale přitahuje železné piliny, a tak je uvádí do pohybu, je matoucí a zavádějící, protože my dnes víme, že magnetovec (jako vůbec žádný kus hmoty) není bez pohybu, nýbrž že je jak navenek, tak uvnitř plný pohybů. Celý Vesmír, v kterém je naše galaxie a v ní sluneční soustava a v ní planeta Země jsou v ustavičném pohybu. Ale to není vše: tento pohyb není jen „věčný“, „věčně trvajícím“, nýbrž proměnlivý. Základní tendence rozmanitých pohybů jsou jednak sestupné (degradační, směřující k větší pravděpodobnosti, entropické), jednak vzestupné (směřující k vyšší složitosti a tím větší nepravděpodobnosti, negativně entropické či negentropické). Takže otázka nezní jen po původu pohybu vůbec, nýbrž hlavně po původu negentropického směřování pohybů. A ovšem to ukazuje také, jak se znovu musíme učit u Aristotela neredukovat chápání pohybu na místní (to už vůbec ne, to je ten nejjednodušší, nejprimitivnější druh pohybu), a dokonce ani na pohyb kinetický (ve smyslu Aristotelově, DYNAMIS KATA KINÉSIN). A tedy že se musíme znovu zabývat problémem, který sám Aristoteles spíše skryl než otevřel svým pojmenováním DYNAMIS, což jsme si v celé evropské tradici navykli nesprávně jmenovat a zejména chápat jako možnost (potentia).

(Písek, 030820-1.)